

Jak by měla vypadat nová energetická politika státu a příprava strategických dokumentů (NECP¹, SEK², POK³)

Aktuální situace v energetice a hlavní společenské problémy spojené s energetikou nyní a do budoucna

- Potřebujeme co nejrychleji snížit závislost na energetických dodávkách z Ruska a nezvyšovat (resp. následně snižovat) závislost na dovozu fosilních paliv ze zemí mimo EU a naopak posílit energetickou spolupráci v rámci EU a spřátelených zemí (přehodnotit pojetí energetické bezpečnosti z národní na evropskou úroveň, která by měla být založena primárně na obnovitelných zdrojích energie a solidaritě napříč zeměmi EU).
- Potřebujeme řešit klimatickou krizi a naplnit podíl ČR na dosažení klimatických cílů vyplývajících z Pařížské klimatické dohody a splnit závazky přijaté evropské legislativy z balíčku Fit for 55⁴ (směřujícímu ke snížení emisí o 55 % do roku 2030) a REPower EU⁵ (reagujícímu na ruskou invazi na Ukrajinu).
- Potřebujeme řešit zásadní sociální dopady cenových výkyvů v energetice i strukturální energetickou chudobu a zrychlit tempo snižování energetické náročnosti budov i z pohledu zvýšení jejich odolnosti proti výpadkům dodávek plynu, tepla nebo elektřiny.
- Potřebujeme zachovat konkurenceschopnost, takže zvláště energeticky náročná odvětví našeho průmyslu musí rychleji zvyšovat svoji energetickou efektivitu.
- Potřebujeme inovovat energetiku a otevřít energetický trh novým subjektům (decentralizace) a přispět tak k odblokování rozvoje OZE.
- Je v zájmu ČR využít na transformaci energetiky období do roku 2030, kdy je největší dostupnost externích (mimo státní rozpočet ČR a přenášení nákladů na spotřebitele) finančních zdrojů v historii (nebude se opakovat).

¹ The National Energy and Climate Plan of the Czech Republic (Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu)

² Státní energetická koncepce ČR

³ Politika ochrany klimatu v ČR

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

⁵

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_cs

Tvorba hlavních strategických dokumentů k energetické a klimatické politice ČR v roce 2023

V roce 2023 má proběhnout **revize tří strategických dokumentů**: Vnitrostátního plánu ČR v oblasti energetiky a klimatu (NECP), Státní energetické koncepce (SEK) a Politiky ochrany klimatu (POK). Současná podoba dokumentů je zastaralá a nezohledňuje aktuální závazky v oblasti klimatické a energetické politiky. **Revize dokumentů bude klíčová proto, jakým způsobem se bude energetika v Česku v dalších desetiletích vyvíjet.**

Všechny tři dokumenty by měly vznikat v součinnosti MPO a MŽP tak, aby spolu byly navzájem v souladu. V současné době jsou v přípravě základní teze, které by měla Vláda pravděpodobně schválit do konce března.

Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu (NECP)

V rámci NECP si musí státy definovat, jak plánují přispět k **dosažení evropských cílů v oblasti energetiky a klimatu**, vycházejících ze Zelené dohody a balíčku Fit for 55. Revize plánu má podle Evropské komise sloužit k urychlení implementace Zelené dohody a transformace na čistou energetiku a ukončení závislosti na fosilních palivech z Ruska.

- Primárně v gesci **MPO**
- Plán na roky **2021 - 2030**, současná verze z roku 2019
- Vyplývá z evropského nařízení a podléhá Evropské komisi (EK)
- 15. března 2023 má Vláda zaslat Evropské komisi zprávu o dosavadním plnění NECP
- Členské státy musí poslat EK návrh revize NECP **do konce června 2023**. Do konce prosince 2023 poskytne pak EK zpětnou vazbu a členské státy mají konečnou verzi NECP odeslat **do konce června 2024**
- Participativní a inkluzivní konzultace jsou nedílnou součástí přípravy NECP a jeho revize, a to jak ve fázi návrhu, tak i finální podoby NECP. Členské státy mají povinnost zajistit participaci veřejnosti na procesu přípravy NECP

V rámci NECP by státy měly mimo jiné definovat:

- Scénáře, jak plánuje ČR dosáhnout splnění cílů v oblasti klimatu a energetiky
- konkrétní investiční potřeby pro jednotlivá opatření a identifikování jejich zdrojů včetně veřejných a soukromých financí a navázání na fondy EU
- Socioekonomické dopady jednotlivých opatření a např. národní cíl pro snížení energetické chudoby
- Prvotní analýzu toho, jak by Česko mohlo využívat finance ze Sociálního klimatického fondu
- Přehled dotací fosilních paliv a plán na jejich ukončení

Státní energetická koncepce (SEK)

Státní energetická koncepce definuje priority a strategické záměry státu v rámci sektoru energetiky. Koncepce je strategickým plánem rozvoje energetiky ČR a zahrnuje například scénáře vývoje energetického mixu. Definuje také priority, mezi ty současné patří například rozvoj infrastruktury nebo energetická bezpečnost založená na soběstačnosti.

- Primárně v gesci **MPO**

- SEK je čistě národní dokument
- Současná verze z roku 2015 zahrnuje období do roku 2040, nová verze by měla zahrnovat období do roku 2050
- Schválení nové podoby SEK se očekává do konce roku 2023

Politika ochrany klimatu (POK)

Politika ochrany klimatu je strategický dokument, který zahrnuje všechny relevantní oblasti klimatické politiky včetně energetiky, průmyslu, dopravy, zemědělství, odpadového hospodářství i mezinárodní rozvojové spolupráce. Vymezuje sadu sektorových i průřezových opatření jak v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, tak adaptace na probíhající změny.

- Primárně v gesci **MŽP**
- Plán pro období **do roku 2050**, současná verze byla schválena v roce 2017
- Vyplyvá ze závazků Česka v rámci Pařížské dohody. Zároveň slouží jako dlouhodobá strategie ochrany klimatu, kterou mají povinnost zpracovat všechny členské státy EU
- Revize dokumentu by měla proběhnout do konce roku 2023

Dle nezávislé analýzy se opatření v současné podobě POK nedaří naplňovat, mimo jiné i proto, že ostatní strategické dokumenty jsou s cíli POK v rozporu.⁶

Hlavní úkoly energetické politiky dle nevládních organizací

- [Otevření trhu novým řešením a zajištění infrastruktury a kapacit pro rozvoj OZE](#)
- [Zajištění odklonu od uhlí a oživení uhelných regionů](#)
- [Nefixovat se na jadernou energetiku jako na hlavní řešení](#)
- [Zahrnout do energetické transformace všechny](#)
- [Dát energetické bezpečnosti evropský rozměr](#)

Otevření trhu novým řešením a zajištění infrastruktury a kapacit pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie

Dosažení maximálního možného zvýšení výroby z (pestrého mixu) obnovitelných zdrojů energie a jejich integrace do energetické soustavy vyžaduje sérii provázaných kroků.

- **Dostatečně ambiciózní národní cíl pro OZE** v rozmezí 31 - 40 % pokrytí koncové spotřeby energie (elektřiny, tepla, chlazení v dopravě) v roce 2030 a 35 % pro samotnou elektřinu. Národní cíl zásadně určuje tah státu a návazně celé ekonomiky na rozvoj OZE, odvíjí se od něj podpůrná dotační schémata a investiční plány veřejného i soukromého sektoru. S nízkým cílem pro OZE nelze využít dostupné finanční prostředky ani dosáhnout dalších cílů. Podle odhadu EK by bylo nutné navýšení investic do obnovitelných zdrojů pro cíl 35 % elektřiny z OZE o 220 % oproti investicím v referenčním scénáři 19 % elektřiny z OZE⁷.
- **Fungující komunitní energetika** umožňující zakládání energetických společenství, sdílení elektřiny (a následně i plynu či tepla). Komunitní energetika a koncept sdílení elektřiny umožňuje efektivnější využití střech pro fotovoltaiky a umožní přístup k čisté elektřině

⁶ https://www.cde-org.cz/media/object/1613/cde_politika_klimatu_v_cr_2.pdf

⁷ Zdroj: European Commission: Impact Assessment for a Directive (EU) 2018/2001, SWD(2021) 621 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021SC0621&from=EN>

daleko širšímu okruhu lidí, než individuální projekty. Komunitní obnovitelné zdroje dají přístup k levné a čisté energii i lidem, kteří nemají vlastní střechu nebo dost peněz na vlastní zdroj a zároveň zvýší přijatelnost obnovitelných zdrojů mezi místními. Podle studie EGÚ Brno mohou projekty obnovitelné komunitní energetiky obcí a bytových domů v ČR vyrobit potenciál 12 715 GWh elektřiny, tedy pokrýt 79 % spotřeby domácností.⁸ Pro fungování komunitní energetiky jsou klíčové změny zákonů, podzákoných předpisů a dotačních programů

- Novela energetického zákona (Lex OZE II)
  - Distribuční sazba pro energetická sdružení (reforma tarifní struktury)
  - Dotační programy pro zakládání energetických sdružení
  - Posilování kapacit energetického poradenství a projektové přípravy v regionech
- **Odstranění administrativních bariér pro rozvoj OZE** již začalo přijetím novely energetického zákona (Lex OZE I), která zvyšuje hranici pro licenci a stavební povolení či ohlášení z 10 kW na 50 kW. Další co je potřeba udělat je změna fázového měření (kdy je pro samospotřebitele nevýhodné, že nemůže propojit vlastní výrobu a spotřebu) na měření součtové, které je běžné v ostatních státech EU. Nutné je také vymezení zón rozvoje OZE (go-to zón), aby se urychlil rozvoj zejména velkých projektů OZE a předešlo konfliktům ve sporných oblastech z hlediska nedostatečné kapacity pro připojení, nevhodných přírodních podmínek, ochrany přírody či dopadů na obyvatelstvo. Go-to zóny by měly být území, kde se s výstavbou počítá, nelze zde větrné elektrárny a fotovoltaiky (ani de facto) plošně zakázat, a kde bude povolování výrazně zjednodušené a půjde o stanovení podmínek.
- :
- **Posílení kapacity distribuční soustavy pro připojování OZE**, aby nebylo nutné čekat dlouho na rozhodnutí o připojení. S rychlým nárůstem instalovaného výkonu obnovitelných zdrojů se jednou z bariér stává nedostatečná kapacita distribuční a přenosové soustavy. Národní akční plán Smart Grids (NAP SG)⁹ uvádí, že pro integraci decentrálních OZE do soustavy bude třeba provést fyzické posílení infrastruktury, ale také opatření v oblasti automatizace, regulace napětí a řízení toků jalového výkonu, které pomohou snížit celkové nutné investice do infrastruktury. Proto bude potřeba zajistit:
    - Investice do veřejné distribuční soustavy skrze podporu distributorů za účelem nastavení kapacit odpovídajících cílům pro rozvoj OZE
    - Aktualizaci Národního akčního plánu pro Smart Grids (NAP SG) s ohledem na zvýšení cílů energie z OZE
    - Zapojení chytrých technologií pro optimalizaci výroby a spotřeby dle aktualizovaného NAP SG (legislativní zakotvení - energetický zákon, prováděcí právní předpisy; dotační podpora optimalizace)
    - Digitalizaci správy volných kapacit pro připojení zdrojů do sítě a transparentní informování zájemců
  - Nastavení rychlého a transparentního procesu rozhodování o připojování OZE.
  - **Digitalizace a otevření trhu s podpůrnými službami v energetice**, aby bylo možné využívat pro stabilizaci soustavy i nové technologie jako baterie, chytré řízení spotřeby či agregaci poptávky a nabídky. Možnost nabízet služby vyrovnávání nabídky a poptávky po energii a akumulace je nyní vyhrazena pouze pro velké subjekty, potenciál agregace a flexibility malých zdrojů a spotřeby nejsou využívány. Proto je potřeba:

⁸ Zdroj:

<https://www.hnutiduha.cz/publikace/studie-potencialu-komunitni-energetiky-v-obcich-bytovych-domech-cr>.

⁹

https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/narodni-akcni-plan-pro-chytre-site/2019/9/Aktualizace_NAP_SG_2019-2030.pdf, str. 15

- Zakotvení služeb agregace a flexibility i pro malé zdroje v energetickém zákoně
  - Digitalizace řízení distribuční a přenosové soustavy
  - Rychlý a široký program výměny elektroměrů za chytré elektroměry s řízením poptávky spotřebitelů pomocí cenových signálů
  - Nová tarifní struktura zohledňující lokalizaci výroby/spotřeby a cenové rozdíly v čase
  - Podpora inovativních projektů a modelů v energetice
- **Výroba komponentů pro energetiku v ČR.** Přesun výrobního řetězce pro fotovoltaické panely, větrné turbíny, baterie apod. do EU je také součástí REPower EU. Pro český průmysl to je velká příležitost. Energetická politika státu by tak měla zahrnovat investiční pobídky, podporu výzkumu a vývoje a podporu dlouhodobé stability sektoru, tedy postupného budování kapacit firem při využití referencí z českých projektů.

Zajištění odklonu od uhlí a oživení uhelných regionů

Maximální snižování emisí skleníkových plynů co největší rychlostí (v návaznosti na cíle Pařížské dohody a zvyšující se cíle EU) zahrnuje zachování odklonu od uhlí do roku 2033. Ten je obsažený v aktuálním programovém prohlášení současné vlády. Racionální odklon od uhlí zajistí snížení emisí skleníkových plynů i zlepšení kvality ovzduší, zvýší kapacitu pro připojování OZE, umožní využití externích finančních prostředků určených na tento proces a předejde neřízenému odstavování uhelných zdrojů vlivem ekonomiky provozu a nových regulací.

- **Vedle obnovitelných zdrojů a energetických úspor, uhlí v uplynulém roce pomáhalo naplnit aktuální energetické potřeby.** V České republice se proto aktuálně zvýšil objem těžby uhlí a dočasně se uvolnily limity pro jeho spalování tak, aby mohly být více využívány staré bloky elektráren, které operovaly v omezeném režimu. **To je ale pouze dočasný trend.** Podle nových dat o výrobě elektřiny je zřejmé, že největší část loňské spotřeby elektřiny vykryl nárůst výroby z obnovitelných zdrojů a energetické úspory. Již v závěru roku 2022 začala výroba elektřiny z uhlí (po předchozím růstu vlivem plynové krize a výpadku jaderných a vodních elektráren) opět klesat¹⁰. Těžba a spalování uhlí po roce 2033 by nijak nepomohly nahradit případný výpadek dodávek zemního plynu v nejbližších letech.
- Z důvodu předpokládané ceny emisních povolenek, cen plynu a cen elektřiny je ve střednědobém a dlouhodobém výhledu **ekonomicky výhodnější odstavovat uhelné elektrárny a doly**, a získávat tak území i kapacity pro připojení a pro rychlou výstavbu obnovitelných zdrojů. Tuto strategii volí zejména společnost ČEZ.
- **Další investice do technicky dosluhujících uhelných elektráren jsou problematické z hlediska taxonomie EU i odporu bank a pojišťoven k financování takových projektů.** V roce 2029 navíc dojde k dalšímu zpřísnění emisních limitů, a tedy nutnosti buď investovat, nebo utlumovat. ČEZ z toho důvodu počítá s koncem uhelné elektrárny Pruněřov II. Předseda představenstva Daniel Beneš na loňské valné hromadě ČEZ uvedl, že výroba elektřiny z uhlí bude v České republice s ohledem na vládní priority pravděpodobně ukončena nejpozději v roce 2033, přičemž ale aktuální tržní podmínky indikují ukončení provozu uhelných zdrojů skupiny ČEZ nejpozději do roku 2030¹¹. Také Sokolovská uhelná počítá s koncem těžby a spalováním uhlí do roku 2030 i přes současnou vyšší poptávku po uhlí.

¹⁰ <https://ember-climate.org/insights/research/european-electricity-review-2023/>

¹¹

<https://www.greenpeace.org/czech/tiskova-zprava/17109/cez-na-valne-hromade-pripustil-ze-s-uhlim-mozna-s-konci-uz-do-roku-2030-planuje-uzavirani-elektren-i-vyrazny-rozvoj-oze/>

„Neměníme sice pohled na 2030 jako na rok ukončení těžby uhlí, ale museli jsme přehodnotit těžební postupy. Změna musela přijít kvůli rostoucí ceně plynu a vývoji na trhu po vstupu ruských vojsk na Ukrajinu,“ řekl v rozhovoru pro SZ Byznys šéf Sokolovské uhelné a její sesterské skupiny SUAS Pavel Tomek.¹²

- **Žádné deklarace prodloužení těžby a spalování za rok 2033 v praxi k prodloužení nepovedou**, neboť by bylo ekonomicky nerentabilní a ohrozilo by transformaci energetiky (včetně čerpání dotací z EU). Není ani relevantní poptávka od většiny českých uhelných firem, aby se uhlí těžilo a spalovalo i po roce 2033. Deklarace delšího využívání by pouze mohla vzbudit snahy o získání kompenzací od státu, pokud bude útlum tržními vlivy rychlejší.
- **Útlum uhlí v horizontu roku 2030 je také nejvýhodnější z hlediska dostupnosti financí na proces transformace energetiky i uhelných regionů**, které budou k dispozici do roku 2030, resp. 2026 (v případě spravedlivé transformace). Jak ukazuje příklad plánovaného prodloužení těžby uhlí na polském dole Turów hned za českými hranicemi - regiony, které neplánují utlumovat těžbu a spalování uhlí v příští dekádě, žádnou finanční podporu nedostanou.
- **Útlum uhlí nebude jednoduchý a dotkne se životů spousty konkrétních lidí**. Hlavně těch, kteří v uhelném průmyslu nyní pracují. Je důležité, aby se tento aspekt útlumu uhlí řešil, a aby mu bylo věnováno velké úsilí. Naštěstí se dávají do pohybu projekty, které si kladou za cíl transformovat evropské uhelné regiony směrem k modernější a čistší ekonomice rozumně a férově, v rámci procesu tzv. spravedlivé transformace (just transition).
- **Přímo na tyto strukturální změny má přijít z evropského Fondu spravedlivé transformace do Česka přes 40 miliard korun**. Další peníze pak mohou uhelné regiony dostat z Modernizačního fondu a Národního plánu obnovy. Pokud jde o peníze určené přímo na spravedlivou transformaci, v plánu je, že budou pohánět změny v uhelných regionech, podporovat vytváření nových pracovních míst i přímo konkrétní lidi ohrožené ztrátou zaměstnání kvůli konci uhlí v příštích deseti letech. Těchto i dalších finančních prostředků je potřeba opravdu efektivně využít, aby měly patřičný přínos.

Nefixovat se na jadernou energetiku jako na hlavní řešení

Podle vládních představ by měla růst česká závislost na jaderné energetice. Kromě probíhajícího tendru na pátý blok v Dukovanech je avizováno urychlení přípravy stavby dalších tří reaktorů (v Dukovanech i v Temelíně) a flotilu velkých reaktorů mají doplnit ty malé a střední.

- Snaha vytvořit z jaderné energetiky dominantní zdroj výroby elektřiny pro Českou republiku **odčerpá nemalé veřejné finance, které budou zapotřebí pro jiná, námi popsaná řešení** v oblasti energetické efektivity, rozvoje využití obnovitelných zdrojů a jejich integrace do elektroenergetické soustavy a další. Pomocí zákona 367/2021 Sb. o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice má vláda poskytnout investorovi do nových jaderných bloků po dobu stavby bezúročnou půjčku až na 100 % investice. Půjčka má být

splácena 30 - 60 let teprve až z prodeje elektřiny a navíc bude jen mírně úročena. Podle průměru nákladů projektů nových reaktorů stavěných ve Finsku, Francii, Velké Británii a ve Spojených státech bude potřeba půjčit na jeden jediný reaktor velikosti 1200 MW přinejmenším 250 miliard korun českých, ale může to být i více.¹³

- **Stavba nových jaderných reaktorů je příliš pomalá na to, aby přinesla potřebnou odpověď na energetickou i klimatickou krizi.** Pokud by stavba pátého bloku v Dukovanech měla být zahájena podle plánu v roce 2029, při velmi optimistickém očekávání by první elektřinu dodala nejdříve v roce 2040. Rychleji se prostě v Evropě nebo v USA nestaví.¹⁴ Úvaha nezahrnuje komplikace, pokud by byla vybrána korejská firma KHNP nebo francouzský koncern EdF, které by stavěly reaktor o potřebné velikosti jako vůbec svůj první. V případě uvažovaných malých a středních reaktorů zatím není ve světě ani rozestavěný žádný z typů, o kterých uvažuje firma ČEZ.
- **Prioritní zaměření veřejné správy na jadernou energetiku vyčerpává již dnes její potenciál,** který je nutný pro rychlejší a bezpečnější řešení zajištění našich energetických potřeb. Potřebné zákony vznikají s velkým zpožděním, dávno identifikované bariéry bránící rozvoji obnovitelných zdrojů nejsou odstraňovány atd.
- **Vysoký podíl elektřiny z jaderných reaktorů, které je z ekonomických a bezpečnostních důvodů vhodné udržovat stále na plném výkonu, omezí možnosti využití obnovitelných zdrojů.** Snahou státu, zvláště pak dojde-li k plnému zestátnění firmy ČEZ, bude vytvářet podmínky pro plné uplatnění elektřiny z reaktorů na trhu na úkor možné konkurence. Rozhodnutí o stavbě dalších nových reaktorů by znamenalo volbu centralizované energetiky a posílení vlivu velkých elektrárenských firem i státu na celé jedno století a to v době, kdy se energetika velmi rychle proměňuje.
- **Více reaktorů podstatně zvýší množství radioaktivního odpadu.** Obě české jaderné elektrárny (Dukovany a Temelín) po sobě zanechají přibližně 4 tisíce tun vyhořelého jaderného paliva. V případě prodloužení fungování Dukovan nebo stavby nových reaktorů, může být jeho množství ještě výrazně vyšší – až 10 tisíc tun. Jde o jedny z nejnebezpečnějších odpadů vůbec, některé umělé, v reaktoru vzniklé radioizotopy, se budou rozpadat po dlouhé stovky tisíc let. Na dobu vymykající se dosavadním lidským zkušenostem ho tak musíme izolovat od všeho živého. Dnešní způsob hledání hlubinného úložiště nedává záruku, že takové bezpečné místo najdeme a je jisté, že s problémem se budou potýkat ještě generace našich potomků.
- **Jaderná energetika přináší rizika.** Havárie jaderných zařízení, jak nám tvrdě připomněla Fukušima, nejsou minulostí a netýkají se jen konstrukčně zastaralých reaktorů a zemí se svérázným pohledem na jadernou bezpečnost, jako byl Sovětský svaz. Jaderné reaktory z povahy své technologie přinášejí riziko s nezměrnými dopady do celých regionů, které nelze srovnávat s nebezpečím nehody například větrné elektrárny nebo bioplynové stanice. Nepochybně významným limitem rozvoje jaderné energetiky je ale problém jejího globálního zabezpečení proti vojenskému či teroristickému zneužití.

---

¹³ [EDF zveřejnila navýšení ceny jaderné elektrárny Hinkley Point na 25 až 26 miliard liber](#), 19. 5. 2022
[Cena výstavby dvou bloků jaderné elektrárny Vogtle překročila 30 miliard dolarů](#), 9. 5. 2022

¹⁴ [Kdo chce stavět Dukovany?](#), Stephen Thomas, 2021

Zahrnout do energetické transformace všechny

Spravedlnost procesu energetické transformace vyžaduje zapojení všech skupin obyvatel a všech regionů do transformace a umožnění maximálního snížení energetické náročnosti i nízkopříjmovým domácnostem (zabránit rozevírání sociálních nůžek a naopak odstraňování příčin energetické chudoby a přijmout opatření pro její řešení).

- **Komplexní energetické renovace přístupné i pro nízkopříjmové domácnosti**, aby si každý mohl zajistit trvalé snížení spotřeby drahé energie a nemusel spoléhat na dávky od státu. Ministerstvo životního prostředí již oznámilo, že změny nastavení dotací na zateplování, solární panely a další obnovitelné zdroje v rodinných domech tak, aby na ně dosáhly i nízkopříjmové domácnosti.¹⁵ V listopadu 2022 MŽP otevřelo program Nová zelená úsporám Light, který je sice zaměřený na důchodce a domácnosti pobírající příspěvek na bydlení, ale umožňuje jen minimální úroveň renovace (do 150 000 Kč) a to pouze u rodinných domů. Z bytových domů postavených do roku 1970 jich přitom 17 % stále postrádá jakékoli zateplení, přes 50 % nemá zateplené stěny.¹⁶
- **Energetická chudoba postihuje zejména domácnosti v nájemním bydlení**: 92 % domácností žijících v nájmu (cca 820 000) žije v bytech s vysokou energetickou náročností. Pro nájemní bydlení jako výdělečnou aktivitu by měly být stanoveny minimální energetické standardy a to výše, než jsou standardy pro běžné, nevýdělečné formy bydlení. Je potřeba nastavit program dotací na zateplení nájemního bydlení a zároveň zajistit ochranu nájemníků před zvyšováním nebo výpovědí nájmu z podpořených nemovitostí. Vzorem mohou být programy například Vlámka nebo Walesu. Je potřeba také umožnit nájemníkům investovat do úsporných opatření (například izolace oken) a přitom započítat tyto investice do slevy na nájmem.
- **Pro snížení spotřeby energie v bytech v osobním nebo družstevním vlastnictví je třeba překonat řadu bariér**. Je nutné navýšit míru dotace pro rekonstrukce budov s nízkopříjmovým obyvatelstvem a ve strukturálně postižených lokalitách a poskytovat SVJ a bytovým družstvům bezúročné půjčky. Navýšení úhrad do fondu oprav, včetně energetických renovací, je třeba začít započítávat do výpočtu příspěvku na bydlení. Je třeba také zajistit plnění povinností správcovských firem a zavést cílené terénní energetické poradenství, které dokáže pracovat přímo se členy a vedením SVJ a družstev.
- **U rodinných domů je nutné zpřístupnit dotace nejen na částečné, ale zejména na komplexní energetické renovace pro nízkopříjmové domácnosti**, odstupňované podle výše příjmu.
- **Proaktivní terénní energetické poradenství**. Nízkopříjmové nebo jinak zranitelné domácnosti potřebují vyšší míru podpory a motivace pro snižování jejich spotřeby energie. Energetické poradenství v bydlení musí začínat tam, kde tyto domácnosti žijí a s institucemi a organizacemi, které s nimi již pracují a komunikují. Základní zorientování a motivace pro energetické úspory by mělo být dostupné formou terénních služeb podporujících úspornější nakládání s energiemi přímo v domácnostech a jako poradenství od organizací sociálních služeb. Nikdo by neměl být znevýhodněn tím, že se narodil v obci, pro kterou není podpora

¹⁵ Zdroj:

https://www.mzp.cz/cz/news_20220922_Ministryne_Hubackova_Otvirame_Modernizacni_fond_domacnostem_prioritou_jsou_nizkoprijmove.

¹⁶ Zdroj: Český statistický úřad: Energo 2021. <https://www.czso.cz/csu/czso/energo-2021>

v oblasti bydlení a pomoc při řešení bytové nouze prioritou. Podpůrná síť kontaktních míst pro bydlení v obcích napříč Českou republikou, minimálně ve všech obcích s rozšířenou působností, by v rámci poradenství v oblasti bydlení měla fungovat i jako “rozcestník” pro energetické poradenství.

- **Příspěvek na bydlení vyžaduje pravidelnou aktualizaci výše a zjednodušení, aby rychle a efektivně pomohl domácnostem, které nezvládají pokrýt náklady na energie.** Snížení energetické náročnosti domů nelze stihnout přes noc. Díky příspěvku na bydlení může potřebná domácnost získat několik tisíc korun měsíčně.¹⁷ Vláda však potřebuje pravidelně aktualizovat tzv. normativní náklady tak, aby reflektovaly skutečné náklady na bydlení, včetně rostoucích cen energií a také navyšování fondu oprav z důvodu energetických renovací budov.
- Pokud má být potenciál příspěvku využíván v maximální možné míře, potřebuje vláda také systematicky podporovat osvětu veřejnosti a destigmatizovat jeho pobírání. Před současnou krizí totiž příspěvek čerpal jenom zlomek, přibližně 30 %, z oprávněných domácností, a to právě z důvodu neinformovanosti a/nebo obavy ze stigmatizace.¹⁸
- Pro další zefektivnění příspěvku na bydlení je také nezbytné jeho administrativní zjednodušení. Je potřeba skoncovat s vyžadováním informací, kterými stát disponuje, posílit automatizaci a propojování informačních systémů. Je nutné také odpovídajícím způsobem posílit Úřady práce, aby byly dávky zpracovávány a vypláceny včas.
- **Zákaz odpojení od energií a sociální slevy jako ochrana zranitelných zákazníků a domácností ohrožených energetickou chudobou.** Kategorii zranitelných zákazníků mělo Česko zavést v souladu s evropskou legislativou do roku 2020. Pro zajištění co možná nejvyšší ochrany před energetickou chudobou doporučujeme na základě analýzy zahraničních řešení zavést dvě definice podle míry ohrožení založené na základě znaků, které mohou zákazníka či zákaznici činit na trhu s energiemi zranitelnými.
  - **Zranitelný zákazník** by měl být ten, kdo je trvale nebo přechodně kriticky závislý na dodávce energií – jako je člověk v nepříznivém zdravotním stavu či s jiným handicapem, osoba vysokého věku (např. nad 65 let), rodiče samoživitelé, kde většinu tvoří ženy samoživitelky, rodina s malými dětmi a další skupiny lidí nacházející se v situaci znevýhodnění či zranitelnosti (z pohledu ochrany a naplňování jejich lidských práv).¹⁹ Pro tyto zákazníky by měl být zaveden zákaz odpojení z distribuční soustavy alespoň po dobu zimních měsíců (tj. 1. listopad – 31. březen).
  - Za **zákazníka ohroženého energetickou chudobou** jsou bez dalšího testování považováni všichni zranitelní zákazníci a zákaznice (viz výše) a dále všichni, kterým vznikl nárok na poskytnutí libovolné dávky hmotné nouze, invalidního nebo starobního důchodu nebo příspěvku na bydlení. V případě ostatních domácností je vhodným stropem pro určení ohrožení energetickou chudobou příjem na úrovni 2. decilu (17 600 Kč měsíčně). Pro zákazníky ohrožené energetickou chudobou by měla být zavedena automaticky přiznávaná sociální sleva na elektřinu, plyn a teplo,

¹⁷ Viz <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>

¹⁸ Viz:

https://uploads-ssl.webflow.com/5ef4ac1cc5dd69384a10c66e/615a12964cef3668108df2fb_Bydleni-jako-problem-2021.pdf.

¹⁹ Viz studii „[Zranitelný zákazník a energetická chudoba v ČR. Mapovací a plánovací studie](#)“ pro přehled skupin obyvatelstva ohrožených energetickou chudobou.

- kdy by stát dodavatelům energií kompenzoval dodávky energií za snížené ceny, a také bezplatné, cílené poradenství pro snížení spotřeby energií ve spolupráci s MPO, MMR, SFŽP, Úřady práce, MAskami a obcemi.
- Dále je nutné reagovat na situaci, kdy lidé odstupují od smluv na dodávku elektřiny z důvodu prudkého zdražení, ale nemohou najít nového dodavatele. V této mimořádné situaci je třeba zajistit odpuštění pokut a neúčtování nepřiměřeně vysokých nákladů za takto vzniklý černý odběr.

Evropský rozměr energetické bezpečnosti

- **Ze současného vývoje je zřejmé, že se nacházíme na prahu významné změny a přechodu k jinému typu energetických systémů**, které budou zahrnovat větší množství obnovitelných zdrojů. Tato tranzice je zásadní pro energetickou bezpečnost i řešení probíhající klimatické krize.
- **Bezpečnost zásobování Evropy zemním plynem je ohrožena v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.** Současná závislost na Rusku je výsledkem nedostatečné koordinace energetických politik. Nutnost snižovat závislost na Rusku je příležitostí k širšímu přehodnocení energetických politik. Závislost na fosilních palivech je pro Evropu dlouhodobě rizikem, místo nahrazování dodávek fosilních paliv z jiných zdrojů je proto potřeba prioritizovat úspory a přechod na obnovitelné zdroje energie.
- **Budoucnost energetických systémů bude zřejmě zahrnovat větší množství intermitentních zdrojů.** Předpokladem funkčnosti takových systémů je robustní a propojená infrastruktura. Je tedy potřeba opustit koncepci energetiky fungující v ostrovním provozu a budovat propojený systém založený na kooperaci zúčastněných zemí. Více koordinace prospěje i vnější energetické politice, obzvláště při společném vyjednávání kontraktů na dodávky fosilních paliv.
- **Je nutné posílení přeshraničních propojení, kapacity přenosové a distribuční soustavy** pro zvýšení možnosti dovozů a vývozů elektřiny (opuštění drahého a z hlediska energetické bezpečnosti překonaného principu upřednostňování domácích elektráren na zemní plyn dovezený např. z Ruska před dovozem elektřiny z obnovitelných zdrojů ze států EU) a zajištění hladkého připojování OZE do sítě.
- **Návrh zakotvit devadesátiprocentní soběstačnost ve výrobě elektřiny**, který se objevuje v tezích připravovaných MPO pro SEK ČR, omezuje manévrovací prostor a flexibilitu v energetickém sektoru. Do budoucna přitom může být mnohem výhodnější a racionálnější dovážet levnou elektřinu z OZE ze zahraničí, než si držet vysokou míru soběstačnosti, ovšem za cenu dražší elektrické energie a větší rigidnosti celého systému.

Kontaktní osoby

- **Jiří Koželouh**, Hnutí DUHA, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz, 723 559 495
- **Barbora Urbanová**, Centrum pro dopravu a energetiku, barbora.urbanova@cde-org.cz, 605 968 515
- **Jaroslav Bican**, Greenpeace ČR, jaroslav.bican@greenpeace.org, 773 721 237
- **Edvard Sequens**, Calla, edvard.sequens@calla.cz, 602 282 399
- **Laura Otýpková**, Frank Bold, laura.otypkova@frankbold.org, 770 170 722
- **Jitka Martínková**, Klimatická koalice, jitka.martinkova@klimatickakoalice.cz, 728 399 452
- **Gabriela Měsíková**, Změna k lepšímu, gabriela.mesicova@klepsimu.cz, 773 774 566